

Vastaus nuorisovaltuustolle aloitteesta lapsi- ja nuorisovaikutusten arvioinnin ottamiseksi osaksi kaikkea Vantaan kaupungin päätöksentekoa

VD/6948/00.02.03.00/2023

PT/S-AP/MT

Vantaan nuorisovaltuusto on 2.11.2023 esittänyt seuraavan aloitteen lapsivaikutusten arviointien laajentamisesta osaksi kaikkea Vantaan kaupungin päätöksentekoa.

”Lasten ja nuorten äänen ja tarpeiden huomioiminen on keskeistä kaupungin tulevaisuuden suunnittelussa ja kehittämisessä. Tässä aloitteessa esitämme, että lapsivaikutusten arviointi (Lava), jossa huomioidaan tasavertaisesti sekä lapset että nuoret, otetaan käyttöön kaikilla päätöksenteon tasoilla.

Lapsivaikutusten arvioinnin merkitys

Lapset ja nuoret ovat oikeutettuja tulemaan huomioiduiksi päätöksenteossa, joka vaikuttaa heidän elämäänsä. Lapsivaikutusten arviointi on väline, joka auttaa varmistamaan, että päätöksiä tehtäessä huomioon otetaan lasten ja nuorten tarpeet ja oikeudet.

Lapset ja nuoret ovat tulevaisuuden voimavara. Me emme ole pelkästään tulevaisuutta, vaan olemme jo täällä ja monet tekeillä olevat päätökset vaikuttavat meihin jo nyt. Meidän näkökulmamme on tärkeä monien tulevaisuutta uhkaavien kriisien torjunnassa. Mikäli kriisejä ei päätöksenteossa oteta tarpeeksi vahvasti huomioon, meillä ei ole tulevaisuutta.

Lapsivaikutusten arvioinnin avulla voimme rakentaa yhä osallisempaa päätöksentekoa Vantaalla. On yhteiskunnan etu, että päätökset tehdään pitkäjänteisesti ja niiden vaikutukset jokaiseen ikäryhmään selvitetään ennalta.

Suomi ja Vantaa sitoutuvat lapsiystävällisyyteen

Vantaan kaupunki on sitoutunut edistämään Suomen kansallisen lapsistrategian keskeisiä tavoitteita, kuten lasten ja nuorten osallisuutta ja päätösten lapsivaikutusten arviointia. Kaupunki on myös osa lapsiystävällinen kunta -toimintaa yhteistyössä Suomen UNICEFin kanssa, ja se noudattaa Lapsen oikeuksien sopimusta, joka on kunnan toimintaa velvoittava ihmisoikeussopimus. Lapsivaikutusten arviointi tukee näitä sitoumuksia ja auttaa toteuttamaan lapsen etu -periaatetta kunnan päätöksenteossa.

Esitämme, että Vantaan kaupunki:

Sisällyttää lapsivaikutusten arviointi kaikkeen päätöksentekoon. Tämä tarkoittaa, että kaupunki ottaa käyttöön järjestelmällisen prosessin, joka vaatii lapsivaikutusten arviointia ennen päätösten tekemistä kaikilla kaupungin päätöksenteon tasoilla.

Tarjoaa koulutusta ja ohjausta viranhaltijoille ja päättäjille lapsivaikutusten arviointien käytännön soveltamisessa.

Seuraa ja arvioi lapsivaikutusten arviointien tuloksia ja tekee tarvittavia muutoksia prosessin parantamiseksi.”

Kaupunkistrategian ja johdon toimiala toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Tämä vastaus on laadittu yhteistyössä kasvatuksen ja oppimisen toimialan kanssa.

Kunnan tehdessä lapsia ja nuoria koskevia päätöksiä on huomioon otettava niin perustuslain, lasten oikeuksien yleissopimuksen kuin erityislainsäädännön määräykset lasten edun huomioimisesta.

Perustuslain (731/1999) 6 §:n 3 momentin mukaan lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Edelleen perustuslain 19 §:n 3. momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.

YK:ssä hyväksytty lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59–60/1991) on tullut lakina voimaan Suomessa vuonna 1991. Lasten oikeuksien sopimuksessa lapsilla tarkoitetaan jokaista alle 18-vuotiaasta henkilöä. Vaikka sopimusta sovelletaan kaikkiin alaikäisiin, tarkoituksena ei ole kohdella alaikäisiä yhtenä homogeenisenä ryhmänä. Sopimuksen soveltamisessa on otettava huomioon päätöksen tai toimien kohteena oleva alaikäinen tai ryhmä alaikäisiä erityispiirteineen. Vaikutukset voivat olla erilaisia eri-ikäisiin lapsiin, tyttöihin ja poikiin, perheiden varallisuus- tai koulutustason mukaan, asuinpaikan, kielen, uskonnon tai kulttuuritaustan mukaan.

Lasten oikeuksien sopimuksen ytimen muodostavat sopimuksen neljä yleisperiaatetta, jotka ovat lapsen oikeus kehitykseen, syrjimättömyys, osallisuus ja lapsen edun ensisijaisuus.

Lasten oikeuksien sopimuksen 3 artiklan 1-kohdan mukaan kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

Jotta päätöksenteko ja toiminta voisivat toteuttaa lasten etua, lasten näkemykset on selvitettävä ja otettava huomioon. Tämä ei tarkoita sitä, että päätöksenteossa tulisi aina noudattaa lasten näkemystä, koska lasten omat näkemykset asiasta eivät aina johda lasten edun kannalta parhaaseen lopputulokseen.

Lapsen edun huomioimisella ei tarkoiteta ainoastaan yksittäisten lasten ja nuorten edun huomioimista heitä koskevissa yksilöpäätöksissä, vaan lasten ja nuorten edun huomioimista yleisemmin kunnan päätöksenteossa ja toiminnassa. Yksi keino lasten ja nuorten edun huomioimiseksi on lapsivaikutusten arviointi.

Lapsivaikutusten ennakkoarvioinnissa on kyse valmisteilla olevan päätöksen vaikutusten tarkastelusta lasten ja nuorten hyvinvointiin ja oikeuksien toteutumiseen. Tarkastelussa ovat tarpeen mukaan myös vaikutukset lapsiperheisiin. Lapsivaikutusten arviointi lisää lasten oikeuksien toteutumista ja osallisuutta, sillä vaikutusten arviointia ei voi tehdä ilman lapsia ja heidän asiantuntemustaan. Erityistä huomiota arvioinnissa on kiinnitettävä vähemmistöryhmiin kuuluviin ja syrjinnälle alttiisiin lapsi- ja nuorisoryhmiin. Ennakkoarvioinnin lisäksi on huolehdittava myös toimeenpanon seuranta-arvioinnista.

Vantaan kaupunki on pannut täytäntöön lapsen oikeuksien yleissopimuksen määräyksiä mm. lapsiystävällinen kunta -työn kautta vuodesta 2021 alkaen. Työtä johtaa Lapsiystävällinen kunta -koordinaatioryhmä. Työn tuloksena Vantaan kaupunki on saanut Suomen UNICEFin myöntämän Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen vuoden 2024 alussa.

Lapsiystävällinen kunta -malli on työväline, jonka avulla tunnistetaan, millä lapsen oikeuksien osa-alueilla on kehitettävää, määritetään, mitä tulee tehdä, jotta lasten oikeudet toteutuvat Vantaalla mahdollisimman hyvin ja seurataan tehdyn työn edistymistä ja tuloksia systemaattisesti.

Lapsiystävällinen kunta -työssä on tunnistettu nykytilaa arvioitaessa Vantaan vahvuuksiksi lapsen oikeuksien huomioiminen niin kaupunkistrategiassa kuin suurimmassa osassa kaupunkitasoisia ohjelmia ja suunnitelmia; haavoittuvassa asemassa ja syrjinnän vaarassa olevien lasten ja perheiden näkökulman huomioiminen kaupungin toiminnan suunnittelussa; sekä aktiivisesti toimivat nuorisovaltuusto ja oppilaskuntien hallitukset ja muut osallisuutta edistävät rakenteet.

Lapsiystävällinen kunta työn ensimmäisellä toimintakaudella on erityisesti kiinnitetty huomiota lapsen edun huomioimiseen lasta koskevilla yksilöpäätöksissä. Tähän toimintaan on laadittu oma mallinsa: Lapsen etu yksilöpäätöksissä – Vantaan kaupungin malli.

Kuluvalle kaudelle 2024–2026 Lapsiystävällinen Vantaa -toimintasuunnitelmaan koordinaatioryhmä on valinnut tavoitteeksi lapsivaikutusten arvioinnin käyttöönoton. Käyttöönoton ja systemaattisen toteuttamisen tueksi on tarkoitus laatia selkeät ohjeistukset. Lapsiystävällinen Vantaa -toimintasuunnitelma tulee hyväksyttäväksi kaupunginhallitukselle lokakuussa 2024 ja lapsivaikutusten arviointi on tarkoitus linkittää tulevaan kaupunkitasoiseen päätösten vaikutusten ennakkoarviointiprosessiin.

Kaupunginhallitus 22.4.2024 § 16

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään antaa nuorisovaltuustolle toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus.

Käsittely:

Asian käsittelyn aikana kaupunginjohtaja muutti esitystään seuraavasti:

Lapsiystävällinen Vantaa -toimintasuunnitelma tulee hyväksyttäväksi kaupunginhallitukselle lokakuussa 2024 ja ~~lava on tarkoitus linkittää kaupunkitasoiseen eväus-prosessiin (pätösten vaikutusten ennakkoarviointi)-~~lapsivaikutusten arviointi on tarkoitus linkittää tulevaan kaupunkitasoiseen päätösten vaikutusten ennakkoarviointiprosessiin.

Päätös:

Hyväksyttiin muutettu esitys.

Täytäntöönpano: Lakiasiat ja päätösvalmistelu

Muutoksenhakuohje: 3.1 Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Vantaa

Lisätiedot:

Sari-Anna Pennanen, kaupunginlakimies

Tia Ristimäki, lasten ja nuorten palvelujen koordinaattori
([etunimi.sukunimi\[at\]vantaa.fi](mailto:etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi))